

ole tehtävissä. Sitä paitsi, mikä pakko on ajatella vain kaksi vaihtoehtoa: *joko* suuri ja mahtava vallankumous *tai* millekään ei voi mitään? Ehkäpä järkevintä politiikkaa on sittenkin sellainen "tylsä" arkipäivän politiikka, jossa päämäärät ja keinot yritetään saada lyömään kättä keskenään.

Oli niin tai näin, niin joka tapauksessa median filosofian ja politiikan kysymykset osoittautuvat kaikkea muuta kuin vain mediafilosofian ja -politiikan kysymyksiksi. Ne osoittautuvat kysymyksiksi, jotka koskevat ihmisten ja heidän yhteisöjensä vapautumisen ja demokratisoitumisen perustavanlaatuisimpia ongelmia.

n & n

Päivi Rantanen

KAUKANA PAHA EI-AKATEEMINEN MAAILMA

Mikko Lehtonen on innostunut maailman menosta. Hän hahmottaa keväällä tarkastetussa väitöskirjassaan *Kyklooppi ja kojootti* (Vastapaino 1994) kirjallisuudentutkimukselle villisti nelistävän kohteen, kojootin, joka identifioi koko kulttuurista todellisuutta. Lehtosen mukaan kojootin perässä eivät pysy muut kuin maailmallisuuteen osallistuvat tutkijat, nomadit. Nämä eivät liiku tekstuaalisuuden ja teorian yläläimöissä vaan hakeutuvat tekemisiin alhaisen ja konstikkaan arjen, esimerkiksi ruumiillisuuden kanssa.

Onko Lehtosen tuottamasta uudesta tutkijakäsityksestä aseeksi, jolla humanistit pystyvät todistamaan, että he eivät ole vieraantuneet maailmasta vaan päinvastoin syövät sitä silmillään, liikutelevät sitä ja juopuvat siitä? Lähden etsimään tähän vastausta tarkastelemalla sitä, miten Lehtonen kuvaa tutkimuksensa syntyprosessia väitöskirjansa alkulehdillä ja selvitän, millaiseksi hän tuottaa siinä suhteensa maailmaan — mikä on hänen maailmallisuutensa.

Lehtonen kuvaa omaa tutkijapositionaan **Jan Vermeerin** maalauksen *Maantieteilijä* avulla. Maalaus esittää kammiionsa hautautunutta, ulkomaailmasta pois päin kääntynyttä tutkijaa, josta Lehtonen sanoo poikkeavansa siinä suhteessa, että hän on työskennellyt myös ulkomaailmassa. Lehtonen joutuu tosin myöntämään, että maailmallisista intresseistään huolimatta hän on monesti muistuttanut maantieteilijää — sillä erotuksella, että hänen työvälineenään ovat kartan ja harpin sijasta olleet tekstit.

Lehtonen ei kuitenkaan halua leimautua maantieteilijäksi, vaan käyttää väitöskirjansa kolmesataa sivua sen

osoittamiseen, että tekstien kanssa seurustelu on yksi maailmallisuuteen osallistumisen muodoista — todellisuus on hänen mukaansa ymmärrettävissä ainoastaan kielen ja merkitysten tuotena. Lehtonen ei kiellä ajatusta, etteikö todellisuus rakentuisi muustakin kuin diskursseista, mutta sanoo tämän muunkin olevan ymmärrettävissä vain diskurssien kautta. Lehtosen näin hahmottamaa maailmallisuutta kuvaa hyvin hänen **Tuomari Nurmiolta** lainaamansa säe:

Mä sanoja syön ja sanoja juon ja sanoja oksennan. Puren, nielen ja sulatan, ponnistan ja ulostan. Sanoja, sanoja, sanoja, sanojen perään, sanoja illalla, sanoja yöllä ja sanoja aamulla heti kun herään. Mä sanoilla leikin ja sanoilla lyön ja sanoihin sekoan. Mä sanoja hoen sanasta sanaan, sanoilla saarnaan ja sanoilla manaan.

Lehtosen maailmallinen tutkija, nomadi, on siis mies, jolle maailmallisuus on sanojen syömistä, juomista ja oksentamista. Lehtonen sanoo itse harjoittaneensa näitä nomadisia paheita muiden muassa Cambridgen yliopiston kirjastossa ja Dartmouth Collegessa (New Hampshire), jonka kirjaston nojatuolien hän korostaa olevan "upottavia".

Lehtonen on siis itse uppoutunut maailmallisuuteen akateemisissa salongeissa, mutta olisi kiinnostava tietää, miten sananiekalle käy, kun hän eräänä polttavana päivänä syöksyy kojootin perässä ei-akateemisille aroille, jossa sellaiset diskursiiviset elementit kuten eleet, ilmeet ja muu ruumiin kieli ovat hallitsevia maailmallisuuden muotoja sanojen sijasta?

Yhden mahdollisen vastauksen kysymykseen antaa **Charles M. Schulz** teoksessaan *Pelko pois, Jaska Jokunen*. Korostan, että Schulzin teoksen pohjalta tässä tuottamani vastaus on rakennettu tarkoituksellisesti kertomuksen

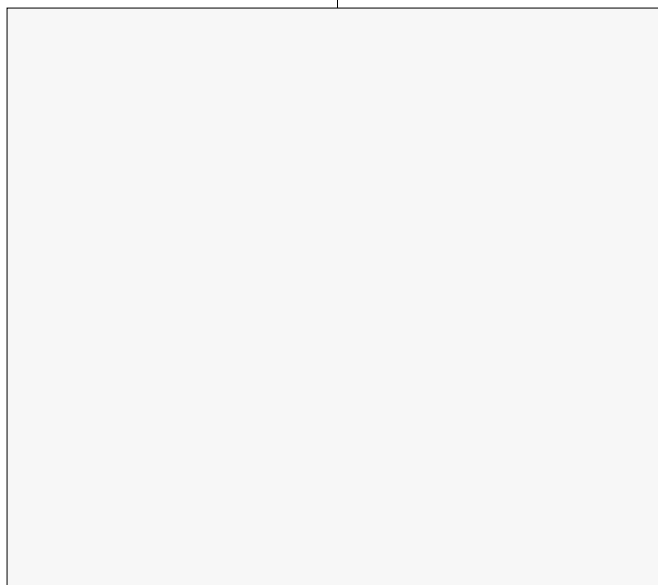
muotoon, sillä vastauksellani on erityiset lähtökohdat. Tarkoitukseni on selvittää Lehtosen esittämästä maailmallisuuteen antautumisen ajatuksesta juopuneiden humanistien ajatuksia.

Schulzin kuvasarjan (numero 1) päähenkilö, Ressu-koira, saa tarinassa vieraakseen veljensä Rempun, joka elelee autiomaassa kojoottien kanssa. Identifioin Rempun nomaditutkijaksi ja hänen veljensä Resson perinteiseksi humanistitutkijaksi, joka Lehtosen väitöskirjan hätäisesti selattuaan on keksinyt, että Rempu maailmallisine intresseineen on oiva vastus hänen periviholliselleen, naapurin kissalle. Naapurin kissa on ilkeämielinen suoran toiminnan mies, joka katsoo silloin tällöin asiakseen kynsäistä teoriohinsa ja sanoihinsa uppoutuvaa Ressua ja muistuttaa häntä alhaisesta ja konstikkaasta arjesta.

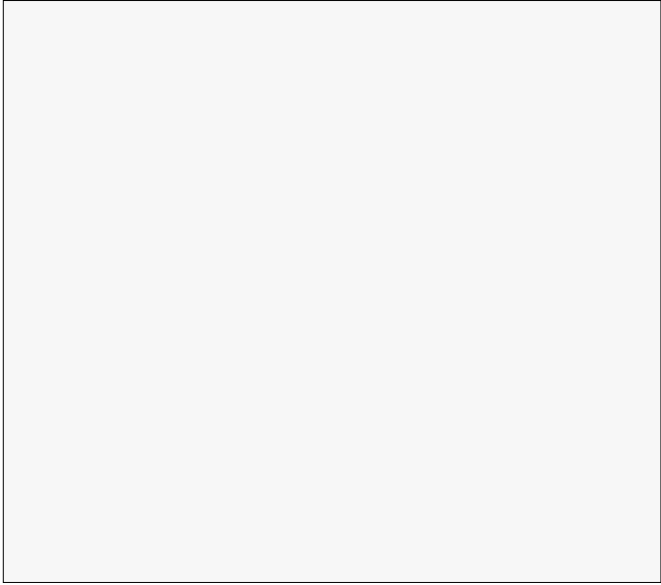
Ressu toivoo ratkaisevansa sanallisuuden ja ruumiillisuuden välisen ristiriidan Rempun avulla ja odottaa ilmeisesti muhevaa kaksintaistelua, joka osoittaisi, että maailmallisesti orientoituneista tutkijoista on suoran toiminnan miehen edustamalle ruumiillisellekin maailmallisuudelle vastusta. Ressu joutuu kuitenkin pettymään, sillä nomadi-Rempun käsitys maailmallisuudesta poikkeaa huomattavasti hänen ja naapurin kissan käsityksistä. Rempu ei taida ruumiin kieltä. (Ks. kuvasarja 2 seuraavalla sivulla.)

Erilaisiin maailmallisuutta koskeviin käsityksiin liittyvät toimintatavat poikkeavat siinä määrin toisistaan, että nomadista ei ole kaksintaistelun ratkaisijaksi. Tilanne on sama kuin jos karateka ja judoka laitettaisiin kilpailemaan keskenään: kumpikin lähestyy toista erilaisin ottein ja iskuin, jolloin tasaveroista kohtaamista ei pääse syntymään, vaan seurauksena on hapuilevaa kissa ja hiiri -leikkiä.

Resson, perinteisen humanistitutkijan odotukset sanallisuutta ja ruumiillisuutta painottavien kulttuurien välisen

Kuvasarja 1

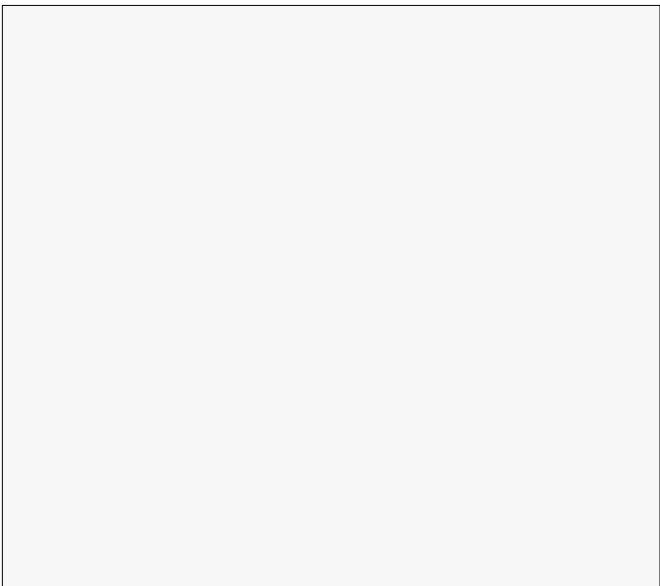
Kuvasarja 2

kiistan ratkaisemiseksi virittyvät turhaan. Pettymys aiheutuu mielestäni olennaisesti siitä, että Lehtonen väittää maailmallisuuden olevan luonteeltaan ei-akateemista, osallistumista arjen likaisuuteen.

Lehtosen maailmallisuus näyttäytyy kuitenkin hänen tuottamansa diskursioteoreettisen ajattelun myötä sanalliseksi maailmaan heittäytymiseksi. Ruumiillisuutta ja erityisesti ulkopuolista kosketusta kavahdetaan — tuottamasani kertomuksessa niin humanisti-Ressu kuin nomadi-Remppukin väistävät naapurin kissan tassua. He turvautuvat ruumiillisuuteen vain tämän ulkopuolisen uhan säikäyttämänä ja katselevat, koskettelevat ja koettelevat toisiaan.

Miten Lehtonen lienee ajatellut näiden akateemisuudesta hurmioituvien arka-jalkojen osallistuvan ei-akateemisen maailman rientoihin kojootteja jäljittäessään. (kuvasarja 3)

Minusta näyttää siltä, että Lehtonen jättää synnyttämänsä nomadin pärjäämään yksin pahaa, ei-akateemista maailmaa vastaan. Tai sitten hän on ajatellut, että kukaan ruumiillisuutta painottavista maailmallisuuden edustajista ei kuitenkaan kutsuisi nomadi-tutkijaa, harmaata hujoppia tai kuivaa kotlettia, bakkanaaleihin vaan nämä saisivat rauhassa kerätä pölyä Cambridgessa tai Dartmouthissa.

Kuvasarja 3